

Prima instanță: Judecătoria Ungheni, sediul Central (jud: M. Stratan)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (M. Guzun, V. Buhnaci, L. Pruteanu)

Î N C H E I E R E

10 iulie 2019

mun.Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Ion Druță
Galina Stratulat

examinând admisibilitatea recursului declarat de Zinovia Zaharia,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Efimia Țurcan
împotriva Zinoviei Zaharia, intervenient accesoriu de partea reclamantului Lilian
Borcan și Vasilii Borcan, intervenient accesoriu de partea pârâtului Vera Jechiu,
privind anularea certificatului de moștenitor legal, obligarea restituirii banilor
ridicați în temeiul certificatului de moștenitor legal, constatarea faptului acceptării
succesiunii,

împotriva deciziei din 12 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 03 martie 2016, Efimia Țurcan a depus cerere de chemare în judecată
împotriva pârâților Vera Jechiu și Zinovia Zaharia, persoane interesate Vasilii
Borcan, Ion Borcan (succesor în drepturi Fedora Borcan), intervenient accesoriu
notarul public Angela Dragomir solicitând anularea certificatului de moștenitor
legal nr.598 din 26 februarie 2004, eliberat pe numele surorii Zaharia Zinovia.

În motivarea cererii de chemare în judecată reclamanta a indicat că este fiica
Eugeniei Borcan, decedată la xxxxx în xxxx. Pe parcursul vieții mama sa a agonisit
avere și anume, bunuri imobile situate în xxxxx. După decesul mamei, dînsa a
acceptat succesiunea prin intrarea în posesie a bunurilor succesore administrînd
bunurile, îngrijind casa de locuit, folosind pămîntul și achitînd impozitul funciar.
Cînd a început să perfecteze actele pentru moștenirea rămasă după decesul mamei
sale, a aflat că la 26 iulie 2000 surorile sale Vera Jechiu și Zinovia Zaharia au
depus cerere la notar privind deschiderea dosarului succesoral și au ascuns faptul
că mai sunt și alți moștenitori de gradul întâi, indicînd că doar ele sunt unicii
moștenitori. În realitate părinții au avut șase copii: Efimia Țurcan, născută în anul
xxxx; Ion Borcan, născut la xxxx și decedat la xxxx; Vera Jechiu, născută în anul
xxxx; Vasilii Borcan, născut în anul xxxx; Zinovia Zaharia, născută în anul xxxx și

Haralampii Borcan, născut în anul xxxx.

La 29 octombrie 2015 prin răspunsul notarului public Angela Dragomir a fost informată că dosarul succesoral a fost deschis la cererea fiicei Zinovia Zaharia, fapt confirmat prin cererea de acceptare a succesiunii din 25 februarie 2004. La 26 februarie 2004 pe numele moștenitorului legal Zinovia Zaharia a fost eliberat certificat de moștenitor legal cu nr. 598, averea succesorală constând din depunerile bănești. Ulterior, s-a adresat cu cerere de a primi certificat de moștenitor legal pentru casa de locuit și terenul aferent situate în xxxx care a aparținut mamei sale, însă notarul a informat-o pe Zinovia Zaharia despre solicitarea sa privind stoparea eliberării certificatului de moștenitor după decesul mamei Eugenia Borcan.

Prin încheierea din 05 aprilie 2016 a Judecătoriei Ungheni au fost atrași în proces, din oficiu, în calitate de intervenienți accesorii de partea reclamantului Vasilii Borcan, Feodora Borcan și Haralampii Borcan (f.d. 26, vol. I).

Prin încheierea protocolară din 01 decembrie 2016 a Judecătoriei Ungheni s-a admis concretizarea cercului de intervenienți accesorii și anume în locul Feodorei Borcan a fost indicat Lilian Borcan, fiul succesoralului Ion Borcan, iar Vera Jechiu a fost atrasă în calitate de intervenient accesoriu de partea pârâtului (f.d. 71-76, vol. I).

Prin încheiere din 01 decembrie 2016 a Judecătoriei Ungheni a fost încetat procesul civil la cererea de chemare în judecată depusă de Efimia Țurcan împotriva Verei Jechiu cu privire la anularea certificatului de moștenitor eliberat pe numele Zinoviei Zaharia (f.d. 77-78, vol. I).

La 12 aprilie 2017 reclamanta Efimia Țurcan, reprezentată de avocatul Ion Ciorba, a înaintat cerere de concretizare a pretențiilor, prin care a solicitat anularea certificatului de moștenitor legal cu nr. 598 din 26 februarie 2004, eliberat de notarul Tudor Antoni pe numele surorii Zinovia Zaharia, obligarea Zinoviei Zaharia să restituie banii ridicați în temeiul certificatului de moștenitor legal cu nr. 598 din 26 februarie 2004; constatarea faptului acceptării succesiunii după decesul Eugeniei Borcan, decedată la xxxxxx, în xxxx, de către fiica Efimia Țurcan (f.d. 81-83, vol. I).

Reclamanta a menționat suplimentar că în timpul vieții mamei sale au locuit împreună, avea grijă de mama sa și de casa de locuit, prelucra terenul de pe lângă casă și până în prezent locuiește în casa mamei, respectiv dânsa este cea care de fapt a acceptat moștenirea după decesul mamei sale. Deoarece ultimul domiciliul al defunctei Eugenia Borcan a fost în xxxxxx, dosarul succesoral urma să fie deschis la unul din notarii care activează în r-nul Ungheni, dar nicidecum la notarul din r-nul Călărași. Astfel, dosarul succesoral nr. 82 a fost deschis ilegal de notarul Tudor Antoni, cu încălcarea vădită a normelor legale.

Prin hotărârea din 14 decembrie 2017 a Judecătoriei Ungheni, sediul Central, s-a respins integral cererea de chemare în judecată depusă de Efimia Țurcan, reprezentată de avocatul Ion Ciorba, împotriva Zinoviei Zaharia, intervenient accesoriu de partea pârâtului Vera Jechiu, Lilian Borcan, Vasilii Borcan privind anularea certificatului de moștenitor, obligarea pârâtei să restituie banii ridicați în temeiul certificatului de moștenitor legal cu nr. 598 din 26 februarie 2004, eliberat pe numele ei și constatarea faptului acceptării succesiunii.

Prin decizia din 03 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a admis apelul

declarat de Efimia Țurcan, s-a casat hotărârea din 14 decembrie 2017 a Judecătorei Ungheni, sediul Central, și s-a pronunțat o hotărâre nouă prin care a fost admisă integral cererea de chemare în judecată depusă de Efimia Țurcan împotriva Zinoviei Zaharia, intervenienți accesoriu de partea reclamantului Lilian Borcan și Vasilii Borcan, intervenient accesoriu de partea pârâtului Vera Jechiu, privind anularea certificatului de moștenitor legal, obligarea Zinoviei Zaharia să restituie banii ridicați în temeiul certificatului de moștenitor legal cu nr. 598 din 26 februarie 2004, eliberat pe numele ei și constatarea faptului acceptării succesiunii; s-a anulat certificatul de moștenitor legal nr. 598 din 26 februarie 2004, eliberat pe numele Zinoviei Zaharia de către notarul Antoni Tudor asupra masei succesoriale rămase după decesul Eugeniei Borcan; s-a constatat faptul acceptării succesiunii de către Efimia Țurcan asupra masei succesoriale rămase după decesul mamei sale Eugenia Borcan, decedată la xxxx în xxxxx, cu locul deschiderii succesiunii în sat. Mânzătești, r-nul Ungheni; s-a obligat Zinovia Zaharia să restituie banii ridicați în temeiul certificatului de moștenitor legal nr. 598 din 26 februarie 2004, eliberat pe numele ei, pentru a fi incluși în întreaga masă succesorală rămasă după decesul Eugeniei Borcan.

La 20 septembrie 2018, conform ștampilei aplicate pe plicul poștal (f.d. 227, vol. I) Zinovia Zaharia, reprezentată de avocatul Tatiana Roibu, a declarat recurs împotriva deciziei din 03 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău solicitând casarea acesteia cu menținerea hotărârii din 14 decembrie 2017 a Judecătorei Ungheni, sediul Central.

Prin decizia din 16 ianuarie 2019 a Curții Supreme de Justiție s-a admis recursul declarat de Zinovia Zaharia, reprezentată de avocatul Tatiana Roibu; s-a casat decizia din 03 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată adresată de Efimia Țurcan împotriva Zinoviei Zaharia, intervenient accesoriu de partea reclamantului Lilian Borcan și Vasilii Borcan, intervenient accesoriu de partea pârâtului Vera Jechiu, privind anularea certificatului de moștenitor legal, obligarea restituirii banilor ridicați în temeiul certificatului de moștenitor legal, constatarea faptului acceptării succesiunii și a fost trimisă cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Prin decizia din 12 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău s-a admis apelul declarat de Efimia Țurcan; s-a casat hotărârea din 14 decembrie 2017 a Judecătorei Ungheni, sediul Central și a fost adoptată o hotărâre nouă prin care cererea de chemare în judecată depusă de Efimia Țurcan împotriva Zinoviei Zaharia, intervenient accesoriu Lilian Borcan, Vasilii Borcan, Vera Jechiu cu privire la anularea certificatului de moștenitor legal, obligarea restituirii banilor ridicați în temeiul certificatului de moștenitor legal, constatarea faptului acceptării succesiunii s-a admis integral; s-a anulat certificatul de moștenitor legal nr. 598 din 26 februarie 2004, eliberat pe numele Zinoviei Zaharia de către notarul Antoni Tudor asupra masei succesoriale rămase după decesul Eugeniei Borcan; s-a constatat faptul acceptării succesiunii de către Efimia Țurcan asupra masei succesoriale rămase după decesul mamei sale Eugenia Borcan, decedată la xxxx, în xxxxx, cu locul deschiderii succesiunii în sat. Mânzătești r-nul Ungheni; s-a obligat Zinovia Zaharia să restituie banii ridicați în temeiul certificatului de moștenitor legal cu nr. 598 din 26 februarie 2004, eliberat pe numele ei, pentru a fi

incluși în întreaga masă succesorală rămasă după decesul Eugeniei Borcan.

Pentru a concluziona astfel, instanța de apel a reținut că soluția instanței de fond privind tardivitatea acțiunii este una greșită, fiind contrară stării reale de fapt și cadrului legal aplicabil. În primul rând instanța de apel a stabilit că actul juridic contestat - certificatul de moștenitor legal nr. 598 din 26 februarie 2004, eliberat de notarul Tudor Antoni pe numele Zinoviei Zaharia este unul lovit de nulitate absolută, deoarece contravine atât legii (normelor imperative), cât și ordinii publice și chiar bunelor moravuri. Or, notarul Tudor Antoni a deschis procedura succesorală și a eliberat certificatul de moștenitor legal la cererea succesoriului Zinoviei Zaharia cu încălcarea prevederilor art. 563, 581 Cod civil, în redacția anului 1964, în vigoare la data apariției situației juridice, deoarece: (1) notarul își avea sediul în or. Călărași, iar Eugenia Borcan a decedat în xxxxx și bunurile acesteia la fel se aflau în r-nul Ungheni și (2) persoana s-a adresat cu cerere privind deschiderea succesiunii la data de 25 februarie 2004, adică peste mai mul de 4 ani după decesul celui care a lăsat moștenirea, situație produsă la 26 ianuarie 2000 (dată de când și se consideră deschisă succesiunea), în situația în care Legea indică termenul de adresare către notar cu asemenea cerere fiind de 6 luni din data deschiderii succesiunii.

La fel, instanța de apel a indicat că în al doilea rând, notarul Tudor Antoni la deschiderea dosarului succesoral și eliberarea certificatului de moștenitor legal nr. 598 din 26 februarie 2004 pe numele Zinoviei Zaharia a încălcat prevederile Legii cu privire la notariat nr. 1453 din 08 noiembrie 2002 (în vigoare la data executării acțiunilor și eliberării actelor notariale). Or, rezultând din prevederile art. 56 alin. (1), 58 lit. b) a al Legii sus numite, se atestă că notarul primește declarațiile de acceptare a succesiunii sau de renunțare la ea la locul de deschidere a succesiunii, notarul refuză să deschidă procedura succesorală în cazul în care declarația de acceptare a succesiunii a fost depusă după expirarea termenului stabilit de legislație. Deci, instanța de apel a constatat cert și fără echivoc că notarul Tudor Antoni la deschiderea procedurii (dosarului) succesorală a încălcat normele sus numite, deoarece a deschis dosar succesoral cu încălcarea competenței, peste termenul acordat de lege, în situația în care același moștenitor a depus declarație de acceptare a succesiunii și în baza ei a fost deschis un alt dosar succesoral, la un alt notar, conform competenței legale și în interiorul termenului legal. În acest sens instanța de apel a relatat că conform materialelor dosarului Zinovia Zaharia a depus declarație privind acceptarea succesiunii la data de 26 iulie 2000 (adică în ultima zi a termenului de 6 luni acordat de Lege) la notarul Scaletchi Constantin, cu sediul în or. Ungheni, iar conform informației eliberate de notarul respectiv, declarație privind acceptarea succesiunii au depus Zinovia Zaharia și Vera Jechiu, care nu au prezentat informații despre alți moștenitori. În temeiul acestor declarații a fost deschis dosar succesoral, în cadrul căruia nu au fost efectuate anumite acțiuni și dosarul nu este finalizat. Totodată, notarul Scaletchi Constantin a concretizat că dosarul nu a fost transmis pentru a fi continuată procedura altui notar, aflându-se în gestiunea sa. Respectiv, situația descrisă impune cert necesitatea anulării acestui act juridic defectuos, deoarece după cum a fost indicat anterior, legea materială declară clar că în privința actelor juridice lovite de nulitatea absolută nu există termen de prescripție pentru inițierea acțiunii civile în anularea lor. Astfel, acțiunea formulată de Efimia Țurcan privind anularea

certificatului de moștenitor legal nr. 598 din 26 februarie 2004 eliberat de notarul Tudor Antoni pe numele lui Zinoviei Zaharia nu este prescrisă.

Ca consecință, instanța de apel a menționat că este întemeiată și cerința reclamantei/apelante privind obligarea Zinoviei Zaharia de a restitui bunurile obținute în baza acestui act - mijloacele financiare de pe conturile bancare, pentru ridicarea cărora a și fost eliberat certificatul de moștenitor legal nr. 598 din 26 februarie 2004, iar notarul urmează să stabilească suma de bani și să o includă în masa totală succesorală a bunurilor rămase după decesul Eugeniei Borcan, modul de repartizare a masei succesoriale, la fel urmând a fi decis de notar conform prevederilor legale aplicabile pentru situațiile de existență a mai multor moștenitori.

De asemenea, instanța de apel a conchis și despre temeinicia cerinței reclamantei/apelante privind constatarea faptului acceptării succesiunii rămase după decesul mamei sale Eugenia Borcan, din motiv că rezultând din probele anexate la dosar se confirmă că Efimia Țurcan este fiica defunctei Eugeniei Borcan și că a intrat în moștenirea reală a bunurilor rămase după decesul mamei sale, deoarece le-a administrat, posedat, le-a îngrijit și s-a folosit de fructele acestora. Or, conform informației eliberate de administrația publică locală competentă, anume Efimia Țurcan este cea care după decesul mamei sale a locuit în casa părintească, a îngrijit de aceasta, a prelucrat terenurile ce au aparținut mamei sale, a cules roadele de pe acestea, a achitat impozitele corespunzătoare. Mai mult, aceste aspecte au fost confirmate și de martorii audiați în cadrul examinării în fond a cauzei.

În situația descrisă instanța de apel a stabilit că, reclamanta/apelantă Țurcan Efimia este succesorul care a acceptat succesiunea prin intrarea în posesie, fapt constatat prin hotărâre judecătorească, iar Zinovia Zaharia și Vera Jechiu sunt succesorii, care au acceptat succesiunea prin depunerea declarației la notar, fapt confirmat prin dosarele succesoriale deschise la doi notari.

La 14 mai 2019 Zinovia Zaharia a declarat recurs împotriva deciziei din 12 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău solicitând admiterea recursului, casarea deciziei contestate cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului s-a indicat că decizia contestată este neîntemeiată și pasibilă de a fi casată, deoarece instanța de apel la examinarea cauzei a aplicat eronat legea și a apreciat arbitrar probele, fapt ce a dus la soluționarea greșită a cauzei.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Decizia instanței de apel a fost adoptată la 12 martie 2019 și expediată în adresa participanților la proces conform scrisorii de însoțire la 04 aprilie 2019 (f.d. 37, vol. II), iar Zinovia Zaharia a declarat recurs la 14 mai 2019.

Astfel, recursul declarat la 14 mai 2019 este în termen.

Examinând temeiurile recursului declarat de Zinovia Zaharia, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul drept inadmisibil din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă

încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În temeiul prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Zinovia Zaharia nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Astfel, argumentele invocate în recursul declarat se referă la dezacordul părții recurente cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432. alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, completul Colegiului precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin.(4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă faptul că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes

(cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera inadmisibil recursul declarat de Zinovia Zaharia.

În conformitate cu art. 433 lit. a), 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Zinovia Zaharia împotriva deciziei din 12 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Ion Druță

Galina Stratulat